

# PLANINAR

Vjesnik „Hrvatskoga planinarskoga društva“

## U ZAGREBU.

»Planinar« izlazi svaka dva mjeseca pod dva broja na 16 stranica, izdaje ga »Hrv. plan. društvo. — Godišnja pretplatnina a ujedno članarina jest 6 K; pojedini broj стоji 1 K. — Novci se šiljaju društvenom blagajniku g. Ivanu Exneru, uraru i draguljaru, Petrinjska ulica br. 7. naprotiv Sudničke ul. na Zrinjskom trgu. — Upravu i uredništvo vodi privremenio prof. Vjekoslav Novotni, gornjogradska gimnazija.

Broj 11. i 12.

Za studeni i prosinac 1906.

God. IX.

### Gradina Vukšić.

(Opisuje Grgo Petković iz Kotara u Dalmaciji.)

Ispod pokrajinske ceste, što ide u istok iz Benkovca ka Kninu i Drnišu, spored sela Lišanâ, odmah u dnu polja proteže se Vukšićka kosa, u dužinu biti će do jedno 3 km. Pri istočnom kraju raskinuta je jednom drugom, na kojoj se zapadno izbočio svezan uza nju humac. Na tom humcu nekad bitisaše grad »Vukšić«, u starini jednom prilično glasovito i znamenito mjesto. Kad bi se planinar zaželio ljepote i krasote malenih ali krasnih kotarskih stranâ, ne bi za stalno požalio, kad bi se skokom prebacio i na Vukšićku kosu, te s nje sa zapada u istok preskakao do razvalina nekad slavnoga gradića Vukšića. Sigurno bi se s njih spustio niz brdo malo dalje na »Pećinu« u »Vidakove humce«, koju odveć seljaci hvale, te na gradinu »Budak«, na »Šernjaču«, »Marovaču«, »Vinac«, što se sve nalazi odmah blizu »Vukšića« ispod »Pećine« u »Vidakovim humcima«. Kad bi htio u »Vukšić« s gornje strane, mogao bi na nj sa pokrajinske ceste na »mlin Lepurov«, što se nalazi ispod lepurske crkve sv. Martina, te na »mlin Nakića«, na »most Djikin«, ili na mlin »Krivac«, koji se nalazi odmah ispod sela »Lišana«. Komu je drago penjati se vrhom stranâ, tomu bi najljepše bilo, da se spusti niz put, što ide na gradinu »Perušić«, te da otalem krene kosom Perušićko-Kolarskom dalje u istok, na Vukšićku kosu, ka gradini »Vukšić«. Po opanke bi mu tad ružno bilo, nu za um, srce, oči, uši i dušu imao bi pravo milinje. S donje strane najljepše bi bilo zakalati (zalaziti) sa gradine »Stankovac« te dalje sve redom onim stranama, koje sam spomenuo, dok ne bi na Vukšić došao. Ja sam blizu Vukšića odmah ciko (tik) s donje strane, pa kad bi koji put na nj se vrnuo, uspeo bi se na »Šernjaču«, te bi s nje krenuo preko brda »Makovana« vrcem na »Vukšić«.

Ovog ljeta nosila me prigoda dva put u selo »Vukšić«, pa sam se tud oba put navrnuo na ruševine tog lijepoga mjesta. Ima i naročit put iz Budaka u Vukšić, ali gdje bi pravi planinar išao prostim putom, kad mu ne godi ni srce, niti oči, niti um, niti uši, niti duša? Ako si otisao na

gradinu »Stankovac«, te se s nje naprijed u zapad makao, moraš preko svih onih strana ka Budaku-Šernjači, s kojih padaš na »Malovan«, te preko njeg ideš i dolaziš pod krš, pa na »Mečku stazu«; s njom krećeš u »Magareću ljut«, te tud uvijek ideš kroz krš i gustu goru, a čim ju prodješ, dolaziš u »Vukšićku dubravu«, punu visokih i gustih hrastâ, a čim je izadješ, eto te cik pod gradinu »Vukšić«, otklem možeš malo ruševine nazirati. Tud polaziš ispod crkvice, kojoj se tek temelji vide, oko koje takodjer vidiš temelje kuća, kojih je tud sijaset bilo; govore, da se tud i grobova nalazi. Je li ljeto ili proljeće, čovjek uživa, kad tud ide slušajući cvrkutanje i pjevanje milopojnih ptica, dočim u jesen coban ili volar tek koji put ojkne, a inače sve je kao u pustoši . . . Iz dubrave mogao bi krenuti na vrh »Vukšića« na istočni kraj vinograda putom, što vodi u Vukšićke Marića kuće; ali je tud teško, jer je velika škrapa i vrlet, pa je s toga najbolje krenuti putom, što ide ispod gradine u istok te zači s te strane na nju, kud možeš lijepim putom, ako ćeš stisnutih očiju ići. Izim samo jedan put ja sam uvijek ovuda išao, jer mi je tud najpočudnije. Lijepo je i ugodno uz taj se put uspinjati! Odmah netom si tud krenuo, opažaš mnoge zidine od kućâ i ogradiâ, a pogledaš li dalje oko sebe, odmah ti kao u oči udara krasna panorama milotnih krasnih krajeva, koji se u okolišu Vukšića nalaze. Tako dodješ u gradinu Vukšić - sve u nekom milju i zadovoljstvu kao u jedan tren. Prelaziš na vrh preko debelih zidina i nasipa, koji su Vukšić ogradjivali, i dolaziš odmah u srce grada, gdje se je nalazila oblica kula, koja se je nekoć dizala nebu pod oblake, a sad joj sami temelji iz zemlje vire. Vele, da joj je zidina nazad nekoličak godina porušio Ante Marić-Djika, te njezinim lijepim kamenjem kuće pogradio.

Gradina Vukšić je oblika naokrugla, dugoljasta, izbočena i široka dna, a vrha sužena, malo zaoštrena, ali sasvim zarubljena i batlasta. Biti će u njoj duljine jedno 1000 m., širine jedno 350, a visine oko 500 m. Vrh gradine sav je ravan, a po toj ravnini bijaše grad, kojeg ograda bit će široka oko 100, a duga oko 200 dobrih ljudskih koračaja. Na sjever oblice kule sama je mečina (mekana zemlja) od zemlje, kud se poznaju jazovi (nizina med sloganima) i sloganovi, što znači, da je ta zemlja nedavno radjena bila. Tud svud po vrhu vidiš rasijanih komadića zemlja-toga posudja, a uza nje i po koju ljudsku kost. Zar kakva junaka, koji je tu u obrani Vukšića pau? Po porušenim kućetinama vidja se sijaset podrova i jama, koje su po hlepni ljudi iskopali misleći da će tuj novaca naći. U donju stranu oblice kule vide se lijepi zidovi kuća, koje su u klak (vapno) lijepim i tesanim kamenom zidane, dočim su sve druge u suhozid gradjene. Grad se je sav nalazio oko oble kule, dočim predgradje i varoš bijaše na istočnoj i gornjem kraju odmah uz zidove i nasipe, što su grad obgradjivali; nu izim tih kuća bijaše ih i još van ograde, pri vrhu i pri dnu okolo gradine. Sve te zidove i nasipe na vrhu zovu Vukšićani »Obala«. A zar s toga, što je taj bedem naokućiš poput obale i, gdje je obalit, pa se sve s njeg obara? Sva istočna i gornja strana gradine posuta je sićušnom smrekom i grmljem, dočim donja i ozapadna obiluje lijepom i ovisokom smrekom, hrasticem, grmom jasenim i smrdeljim. Tud je pusto, škrapljivo i vrletno, dočim

je gornja strana sva ravna i mečarna, pa bi tud puno bolja gora bila, da nije odmah pod selom pa da je opake ruke ne nište i ne tamane. Po gradini vidjaš svagdano čobana i blaga, pa se uprav kao u milini razdragaš slušajući kako je isti svojom miljenom pjesmom oživljuju . . . Svetačnim danom zaredaju kroz nju cijele čete lovaca, pa kad se zapuškaraju u zeceve, mislio bi, da se na gradini boj bije . . . Donja strana, kako je obilna gorom i travom, primami kadikad i goveda, ali bojim se, da će sad na rjedje, jer su goru većim dijelom sasjekli paleći klačine ispod gradine. Tud isto pleć i po podnožju gradine vino-gradi se prostiru, koji izvanredan rod nose, od kojega je kapljica ko žerava . . . Povrh njih su ledine, po kojima su rivine, gdje ima odveć lijepe pržine za zidanje kuća. Od te pržine voda nanosi cvijet u vinograde, koji izgleda kao morski pjesak, te ga kao takova ovdje klupe, da njim bijele kuće. Iznad tih ledina ima litičina (veliko kamenje), po kojima se vidjaju kamenice, iz koje čobani piiju vodu, a dječurlija na istima zimi sapinju škrilju<sup>1</sup> i pod njima hvataju ptice. Takovih kamenica ima pet, a zovu se: »kolinka«, koja će držati jedno barlo<sup>2</sup> vode, »kotlić«, koji će isto toliko držati, »zagarača«, koja će držati jedno pô hektolitra, »sić«<sup>3</sup>, koja će držati jedan sić i »stublić«, koji će držati da bi tri barla vode. Sa gornje strane gradine Vukšić odmah na podnožju ima jedna ravnica, koju zovu »grebine«, jer su tuda starinski grobi još iz vremena, dok je Vukšić u životu bio. Tu Vukšićani sad malu dječicu zakapaju. Grobe ne smije nitko otvarati, jer tko ih otvara, vele, da tomu ne može sreće biti. Tako vele, da je neki Božo Bastač otvorio jedan grob i na njem zmiju našao, koju da je ubio. Poslije se Božu nadlenta (zahvati) groznica, koja ga je gonila duge godine, dok ga nije skončala. Od onda se više нико ne usudjuje grebe (grobove) otvarati . . . Okolo sve obale prostrana je čistina i sputina, (put, koji se slabo pozna) kojom procesija mora da ide svake godine na dan sv. Marka. Vukšićani govore, da im se tud nešto prizire (prikazuje), te da procesija ne ide, da bi im se onda pogotovo namicalo na oči, pa s toga mora da ide svake godine i da se tu 3 evangjelja reknu, ako i nije draga fratrū se uz brijeđ penjati . . . Vele, da se tako nešto prizrilo i nekoj Ani ženi Bože Marića. Izgubila Ana ovce pa ih tražila po gradini i vabila vičući: be-*rs!* be-*rs!* be-*rs!* — a ono joj iz gradine vikalo: evo ih! evo ih! Ob noć je opet nešto zvalo na vratima, a ona se prevarila i ozvala, te je namah nakon toga uhvati groznica, od koje kroz nekoliko danâ i umre.

U srednjem vijeku bijaše »Vukšić« sijelo i središte hrvatske župane »Luke«, koja se je prostirala u dužini od Vranskoga jezera do Skradina, a u širinu od pokrajinske ceste pa do otoka Murtera. U njemu onda bijaše i glavni sud spomenute župe, po čemu svemu se može suditi, da »Vukšić« onda bijaše u najboljoj svojoj moći i slavi. Godine 1492. su u njemu sačinjavali rotni (porotni) lučki sud ova gospoda: Luka Jurhanić iz Otresa, rotni špan stola lučkoga, Ivan

<sup>1</sup> Pločica, pod kojom hvataju ptice, zove se škrilja.

<sup>2</sup> Barlo stara mjera, od 66 lit. sadržine.

<sup>3</sup> Stara mjera od 10 lit. sadržine.

Marković od plemena Šubić, Juraj Dujmović od plemena Kašićani, Pavao-Hetežević od plemena Kukari, Ivan Banić od plemena Virević, svi suci rotni stola lučkoga, kojim su bili takodjer pridodani ovi pristavi: Grgur Pavišić iz Otresa i Tomaš Šadobradić iz Polače. Taj sud sudio je po hrvatskim zakonima, a iste godine riješio je i parnicu Kašićana-Banjevčana, koju su bili ovi zavrgli sa Milotom Nešuštovićem radi nekakve plemenštine.

Konac života i potpuna propast grada Vukšića nadodje godine 1527. Te godine ga Turci zapališe i od onda uvijek pust stoji. Najljepši vidici s Vukšića se ukazuju, kad se uspneš na obalu ili na oblicu kulu. S kule se najbolje vidi, pa kad s nje pogledaš, pred očima ti je sav gornji »Kotar« i »Donja Bukovica«. Čisto te obuzme neka dragost i radost, neko milo ushićenje motreći lijepu i krasnu prirodu oko sebe, gledajući tolika i tolika sela i mjesta, koja te sjećaju na toli mile i drage uspomene iz slavne i dične naše prošlosti. Sama prošlost Vukšića, tog glavnog mjesta hrv. Župane »Luke«, puni te nekim milinstvom pomišljajući na njegovo davno doba, dok je u životu bio, kad su u njemu Hrvati suci po hrvatskim zakonima svom narodu pravicu krojili . . . Kad se okreneš u istok, eto ti namah na očima gradine »Bribira« i »Ostrovice«, sad malih i ubavih selašca, a u davnoj starini toliko glasovitih mjesta, koja su bila najznamenitija točka cijele sjevero-zapadne Dalmacije. To je kolijevka naših slavnih knezova Šubića-Zrinskih. Koliko li se Hrvat ne raduje, a i rastuži, kad ih motri i gleda misleći, što su prije bili, a što sad, tko je u njima prije bio, a tko sad . . . Tamo vidiš Otres planinu, gdje Janković Stojan i Mali Mačivun nemilo Turke poraziše i roblje im oteše zarobljeno, kad su ono sa Kunom Hasanogom Kotare porobili. Pa koliko je još na »Otresu« bojnih okršaja učinjeno i junačke krvi proliveno! Iz Otresa ukazuje ti se strana »Planičnik« i strana »Bribir«, pri kojoj je i seoce Bribir, na vrhu bribirska crkva sv. Aćim i Ana; na zapadni joj kraj vidiš litice i grebene, rivine i gudure, koje je voda učinila niz Bribir. Tu niže pri strani ukazuje ti se selo »Pramatovci«, a iza njih selo »Žažvić«, »Krković«, »Cicvare«, »Medjere«, »Ladjevcie«, »Prović« i »Murpolać«, izmedju kojih sela gledaš bare i livade, nedogledne krše i strane i plodonosna lijepa polja. Tu gledaš i dugu i široku baru lišansku, a kraj nje starodrevnu crkvicu sv. Petra, gdje se svake godine na Petrovo sajam kupi. Blizu nje opažaš i potok »Prukljan«, koji je bio vlasništvo naših knezova Šubića. Povrh sebe odmah, a povrh gradine Vukšić vidiš selo istoga imena, od jedno 50 dima (kuća) i oko 300 duša. Selo je na glasu radi svojih plodnih vinograda, koji kadgod rode, da Vukšićani ne imaju u što masta (mošt) ni satiti. Dalje gledaš prostrano polje vukšićko, a po njem bedeme i brijege, posute malom smrekom, trnjem i dračem. Na istočni im kraj dolazi ti na oko i crkva sv. Mihovila, gdje se Vukšićani, Lšanci i Bulićani i kopaju; istog sveca ta sva sela kao svoje krsno ime slave. Dalje gori gledaš gusti »Lug« lišanski, pokrajinsku cestu, kojom često vidiš ljudi prolaziti i karove (kola) letiti. Povrh nje vidiš sela: »Lišane«, »Bulić« i »Lepune«, i pod njima njihovu crkvu sv. Martina, iza koje tursku oblicu kulu »Kožlovac«, gradinu »Perušić«, crkvicu

sv. Duha sela Pogradja, oko kojeg bijaše rimski grad »Aserija«, s kojeg ti pogled pada na grad »Benkovac«, na zapad nje kao labud bijeli. Povrh Benkovca gledaš benkovačko selo Buković, tursku oblu kulu »Popović«, a iza nje selo »Brgud« i »Lišić«. Ispod sebe gledaš: »Bijelu Vlaku«, »Čistu malu«, Čistu veliku«, »Miranje«, »Ceranje«, »Pristeg« i gradinu »Budak«. Ugodno je ta sva sela gledati, kako se bjelasaju ko gradovi, neki u drägi, neki pri kraj dräge, neki pod stranom, neki pri strani, a neki na strani. Milinje te opet hvata, kad gledaš, kako se svud bijele crkve i škole. Hoćeš li gledati i dalje, vidjet ćeš sijaset drugih daljnih stranâ, a na oči će ti doći i cijeli »Velebit«, »Dinara« i »Promina« sa svom svojom visinom i vrhovima, a načiriti ćeš okom i druge daljne planine. U vrijeme ljeta još je milotniji pogled nego zimi, jer zimi gledaš sve pusto, crno i mrtvo, dočim ljeti gledaš, kako se zeleni polje, gora, gledaš kako je sve lijepo i krasno puno sile i života. Sve to motreći i gledajući mučno ti je sa Vukšićem se rastati; a kad se rastaneš, čutiš želju i nagon, da se opet na nj povratiš. Ali jednom se ja s njim i žalosno rastado! Kad sam ono najprvog puta na njemu bio pa se s njeg vraćao, vidjeti ćeš čuda i pripovijedi! Daleko od mene bilo blago i kod njeg dva čobana dječaka. Nisam ih mogao ni vidjeti, dokle nijesam sve lijepo sa gradine sašao i dok me ne uzeše gadnim i ružnim poklicima na porugu, da sam poludio, pa da onda — bazam (tumaram) . . . Bože moj, pusto li mi na prvi mah bijaše žao, nu s pomisli na našu tobožne nešto — a neku i dobro prosvijetljenu gospodu, koja ne razumiju, što je planinarstvo, oprostih djeci u srcu i nisam se toliko žalostio . . . Kako ne!? Kad gospoda za nj ne mare i ne čabe, a kako li će djeca, pa još težačka!? Blizu mene na moju ljutu žalost ne ima nikakova planinara, pa sad kad se lecnem, uzmem puščetinu, kao da idem u lov, samo da me djeca opet ne uzmu za ludjaka . . .

## Žepče.

(Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski.)

(Svršetak.)

O usudima opet narod u Žepču n. pr. priča: Bila jedna žena bolesna, a čovjek je otišao u vodenicu. Tu večer ležala ona sama u kući kod vatre i rođivši dijete tako oslabi i oboli, da za sebe ništa znala nije. U gluho doba noći njezin se čovjek povrati iz vodenice i začuje neki šapat u kući. Proviri kroz luknju i vidi tri ženske kao tri vile u bijeloj odjeći, koje medju sobom govoraju: »Što da mu usudimo? Jedna reče: »Neka dugo živi i bude vukara (sirona-mah)«. A druge dvije reknu: »Kad će mu mater sad umrijeti, neka i ono umre, kad ovaj cerovi ugarak na vatri izgori. Na oto nevidno nestanu usude. Čovjek unidje u kuću, uzme onaj ugarak, utrne ga i stavi u sanduk. Mati djetinja istu noć umre, a dijete ostane živo i odraste, ali bude veliki hrslus (lopop), pijanac i kavgadžija. Kada je ocu od tog svog sina sramota dodijala, uzme onaj ugarak iz sanduka, metne na vatru, da vidi, hoće li se sin razboljeti; ali izadje iz kuće

za poslom, zaboravi na ugarak, a kad se povrati u kuću, nadje ugarak dogorio. Na to potraži sina, nu nadje ga mrtva (Po predaji Pere Gjurića iz Žepča.).

Ašikovanje kao na svakom mjestu tako i u Žepču svagdanja je stvar. Evo primjerice razgovora pri ašikovanju:

Draga Dragice, dušo i srce,  
Otkrij duvak, da ti viđim lice;  
Ja sam došo, ne bi li te našo  
I s tobom se po gjul bašći prošo.  
Ja bi se u tebe već najmio,  
Makar žita gdjegod uzajmio;  
Ne moj mi se, mila dušo, kriti,  
Ako misliš dovijek moja biti.  
Vet de se ti siti (već ded se ti sjeti),  
Pa se meni hiti,  
Ni teci ni peci,  
Već mi jednom reci,  
Pa takvoga beli<sup>1</sup>  
Gariba<sup>2</sup> poželi.  
Ako ćeš si bega,  
Išti ga od Boga,  
A ja sam vukara  
Kratkijeh rukava,  
Nikoga ni vola,  
Vet (već) ramena gola;  
Oca sam svog udo,  
A mater sam prodo;  
Peć mi je razdrta,  
Pokrovcem zastrta,  
Svijećom podup.ta,  
A slamom podstrta.

Ako li ti dodje, moja lale<sup>3</sup>,  
Budi čija mačka iz mahale, (ulice)  
Ne imam drva niti svijeće,  
Ostah bez peći, ostah bez sreće.  
Ženska glavo, slatka alvo<sup>4</sup> moja,  
Gdje je sada mila majka twoja,  
Što te rodi u svilnoj šamat<sup>5</sup>  
Pa te reče dovijek meni dati.  
Jest tako mi svašta  
I šenična brašna,  
Tako mi handuća<sup>6</sup>  
I pandura<sup>6</sup> vruća,  
Anica ti j' rekla,  
Kad je pekmez pekla;  
Draga kad si taka,  
Meni samo slatka,  
Nit b' jeo, nit b' pio,  
Već kod tebe bio;  
Štogod bi si steko,  
Sve bi na te smeto;  
Ah kakva s' u pasu,  
Stala bi u času<sup>7</sup>,  
Pregrizo b' t' u kasu,  
Ko miš kajasu<sup>8</sup>,  
Skočio b' t' na pupu  
Ko stršen na ogrisku.

(Po hodži Hadži Mula Rašid Pašiću.)

Kao svagdje da se seljani ili gradjani jednog sela ili grada seljanima ili gradjanima drugog sela ili grada podruguju, tako to na žalost od komšija i Žepčanima biva. Ma da su te po njima učinjene činjenice već davno bile, još se ipak na žalost zaboravile nisu. Evo i ovdje takove dvije tri podrugačice Žepčanima:

Kad se nekolicina ljudi skupi, da nješto vide ili čuju, dobaci im se: »Što se kupite kao Žepčani na jarca«. To je uvreda svakomu Žepčaku, a evo kako je ta podrugačica postala.

<sup>1</sup> Zaista, upravo.

<sup>2</sup> Samac, neženja.

<sup>3</sup> Nakit, krasotica.

<sup>4</sup> Najveća poslastica od šećera i brašna.

<sup>5</sup> Lijepa svilena haljina.

<sup>6</sup> Jedna vrst jestvina.

<sup>7</sup> Uru.

<sup>8</sup> Remen.

Godine 1697., kada je princ Eugen Savojski do Sarajeva prodro, dočekali ga Žepčaci više Osove na »Džegerima«, istočno od Žepča 2 sata hoda. Tu ih je princ razbio, pa se od tada to mjesto zove »Razbojište«. Tu je u blizini bila kula nekog Branklje, koju je princ zapalio i razorio. Na tom se mjestu, zvanom »Kulina«, nalazi starih srebrenih parica (banovaca). Turci su tad pobjegli i skupili se u gradu Žepču, da se princu opru. U večer stražili su Turci oko Žepča, pa je jedan karakol (momak iz patrole) naišao preko čuprijice, koja se na potoku »Krajnača« usred Žepča i sada nalazi, te začuo pod čuprijom nekakovo komešanje. Pomicli, da je neprijatelj, te brže bolje javi u grad i po kućama, da se neprijatelj pod čuprijom nalazi. Na to se Žepčani skupe u gradu te učine vijeće i zaključe, da se neprijatelj opkoli i isiječe. Tu se izgrle i izljube i poteku na čupriju. Kad oni tamo, ali pod čuprijom jarac sa nekoliko koza. Oni se na to pokunjeni od te sramote razidju svojim kućama. Sjutra dan udari princ Eugen na Žepče, oni ga dočekaju na »Petinskim barama« (gdje je sada željeznička stanica) te je tu mnogo Žepčaka izginulo, što se vidi po šehitima (šehitit zovu se oni, koji u ratu poginu, a da ih nije nitko na zor natjerao; to su u neku ruku sveci, jer svaki onaj muslim, koji u ratu pogine, bude od sviju grijeha riješen i duša mu ide neposredno u raj) i ogromnim nišanima, koji su im podignuti bili. Kod tih nišana (nadgrobni spomenici) išli bi se oni, koji su bolesni, klanjati Bogu, pa bi za zdravlje molili, a ako ne bi mogli sami, išli bi ispred njih rođaci kao zamjenici, pa se veli, da su se mnogi nesnosne bole riješili.

Evo druge: Ženio se neki Hadži Sejdo iz bosanskog Broda, pa kad je vodio svatove kroz Žepče, svezao bi jedan svat konju u terkiju<sup>1</sup> jarca. Kad su prolazili kroz Žepče po curu Mehe Bekrije, stiskao bi rukom jarca za kesu. Njega je stala dreka, a Žepčani na to vrlo uvrijedjeni zaključe osvetiti se Brodjanima. Po noći skupe se i provale u staje, gdje su svatovski konji smješteni bili, odrežu im repove i grivu, što je Bošnjaku najveća sramota, te su svatovi došavši mal ne do mrtve glave druge konje najmiti morali, da se uzmognu vratiti u Brod.

Evo i posljednje: Kada nekom nešto uteče ili se izmakne kao n. pr. goveče, konj ili šta drugo, reče mu se: »uteče ko Žepčacima berićet«.<sup>2</sup> Ta je podrugačica postala ovako: Bila je prije vodenica, gdje je danas mesara. Neki iktiahr muslim odnese osmak (10—11 oka) pšenice i za peku vodenicu te ode u kahvu,<sup>3</sup> dok se pšenica ne samelje. Kad je došao po mlivo i vodenicu otvorio, vidi na svoje čudo pun kūpac (sanduk, gdje se brašno izamilje i kūpi) do 200 oka mliva. Prepane se, zatvori vodenicu i doleti u kahvu dokazujući ljudima sav uplašen: »Po Bogu, braćo, ajdete pa vidite u mene berićeta. Ja odnio u vodenicu osmak pšenice pa mi Bog berićet dao. Eno u njoj ima do 200 oka mliva«. Ljudi skoče, otvore vodenicu, a iz kupca iskoči velika psina, a mliva ni mrve.

<sup>1</sup> Oprema iza sedla (bagaža, prtljaga).

<sup>2</sup> Ljetina, sreća.

<sup>3</sup> Kavanu.

## Tehnički opis novog sljemenskog puta od Sljemena prema Stubičkim toplicama.

(Ocrtao inžinirski pristav Josip Altermann)

Hrvatsko planinarsko društvo odlučilo je g. 1906. izgraditi pješki put od Sljemena do Stubičkih toplica. Na zamolbu društva obavio je kr. vladni kult. tehnički odsjek mjeseca srpnja g. 1906. trasiranje toga puta. Put taj imade svrhu planinarima pružati prilike sa Sljemena bez znatnog napora i u najkraće vrijeme doći u Stubičke toplice ili pako u Stubicu dolnju. Imade doduše raznih putića i staza, koje vode do istog cilja, ali se radi prevelikih strmina nisu mogle preporučiti široj publici, koja traži udobnu šetnju bez znatnog napora, pa su stoga te staze i služile lih izvježbanim turistima.

Po tom nije nov put smio nadmašiti uspon običajan na šetalištima, t. j. 10%, te se je kod trasiranja pješačkog novog puta nastojalo, da se ovaj uspon po mogućnosti ne prekorači.

Početak toga puta nalazi se na kosi Sljemena kraj medjašne hunke, sjeverno nad vrtom gradske kuće, a u visini od 962'387 m. nad Jadr. morem; leži 72'613 m. ispod piramide. Trasa pješkog puta vodi uz sjeverne obronke Sljemena sa padom od 10%, 6%, 3% sve prema mjesnim okolnostima. Cijela duljina toga puta od spomenute hunke do ceste nad Vidakom potokom ima 8 kilometara i 260 m.; cijelom tom duljinom polazi put visokom, djelomice i pršumom, kakva se samo rijetko gdje naći može. Uz put otvorilo se mnogo izvora sa izvrsnom vodom. Takovih izvora imade kod prof. 3 + 00, izmedju prof. 13 + 40 i prof. 13 + 60, izmedju prof. 21 + 80 i prof. 22 + 00, kod prof. 34 + 80, kod prof. 53 + 60 i kod prof. 76 + 80.

Nastojalo se je kod teh. probijanja puta, u koliko je to bilo moguće, tangirati sve točke, sa kojih bi se neznatnim krčenjem otvorio vidik na Zagorje i krapinsku dolinu. Takovih vidika imade kod prof. 13 + 00, prof. 17 + 00, prof. 17 + 40, prof. 36 + 00, prof. 57 + 00, prof. 59 + 00 i kod prof. 60 + 00.

Većih poteškoća bilo je za trasiranje počam od prof. 17 + 40 do prof. 37 + 00, gdje su strme pećine priječile uspjehau napredak radnje; nu obzirom na prirodne krasote nije se išlo za tim, da se obidju pećine, već nasuprot put se provadjao tik pećina nu većim padom. Jedno 300—400 m. na lijevo od prof. 29 + 00 naišlo se na ogromno strmu pećinu sa špiljom, pak bi se preporučilo, da se načini pristup do te najveće pećine pod Sljemenom.

Izvedeni put vodi preko raznih vododerina; prijelaz preko tih vododerina stvoren je jednostavnim načinom, malom kanalizacijom, regulacijom vode, uzvisom puta i kamenom utvrdom staze.

Kod prof. 48 + 20 [t. j. km. 4 + 820] vodi staza mimo dolnje lugarnice baruna Rauncha, kraj koje leži oveći vrt.

Ondje bi se u buduće dala zgodno urediti krčma. Kod prof. 73 + 80 vodi put preko »Vidak« potoka, gdje se prelazi novim mostom sa jednog strmog bri-

jega na drugi. Trasa svršava kod prof. 82 + 60 te ide na put, koji vodi u Pustodol, Stubicu dolnju i u Toplice.

Trasiranje toga puta dovršeno je u mjesecu kolovozu 1906. g. te je planinarsko društvo odmah iza dovršene trase pristupilo osiguranju trase na taj način, da je smjerom trase u obronke usjeći dalo 1 m. do 1'20 m. široku stazu, da se trasa za buduće vrijeme uščuva; tom stazom može svatko bez ikak vog napora silaziti i uzlaziti.

Od kraja ove trase, kod prof. 82 + 60, ide se postojećim stazama i putovima 6 + 230 km. do Stubičkih toplica; cijela duljina puta od Sljemena do Stubičkih toplica ima dakle upravo 14 + 640 km. Putevi ovi markirani su crvenilom slično onim, koji vode iz Zagreba na Sljeme.

Putevi šumski, koji nastavljaju trasu, vode samo djelomice šumom; dobar dio polazi uz kolosek, vinograde, polja i livade.

Imade tu krasnih vidika naročito prema Strmcu, Oroslavju, Zaboku, Trgovištu, Sv. Križu, Stubičkim toplicama, Sv. Jurju na Jezeru, Zlataru, na štajerko gorje kao: Liscu, Donati i t. d.

Osobito se ističe vidik sa paviljona baruna Raucha u Stubičkim toplicama, sa kojeg se veći dio Zagorja jednim pogledom pregledati može.

Putevi vode preko mjesta Kapelčaka u Stubičke toplice.

Dosada naporni prijelaz do Stubičkih toplicah posvema je lagan novo izvedenim putem, te je zagrebčanima omogućen najkrasniji izlet u goru preko Šestina, Kraljičina zdenca na Sljeme, a odavle na Stubičke toplice novim putem, zatim u Zabok, a odanle zagorskom željeznicom natrag u Zagreb.

## Uspon na Triglav.

(Pribilježio Ivan Ancel.)

(Svršetak.)

Na Vrata polazi se iz sela Mojstrane kraj tvornice cementa i to ispod dovoda gorskoga potoka, koga si je tvornica u svoje svrhe navela u tvornicu. Put vodi kolnikom, te je valjano obilježen. Kad se ide kroz Kot, ostaje Urbanova špica na desno, iduć kroz Vrata ostaje na lijevo, ali je nije vidjeti, jer ju zastiru viši vrhunci Zmir (2393) i Begunjski vrh (2461). Nakon nešto preko jednoga sata hoda dolazi se do slapa Peričnika. Slap je krasan, te se spušta velikim štropotom u potok, koji teče nuz kolnik na lijevo. Nješto dalje od Peričnika vodi put ispod veličanstvenoga prirodnoga svoda »galerije«; nazvali ga tako Slovenci. Galerija je veličanstvena. Dugo vrijeme izdublo je u pećini put; kao uzdužna jaruga nadvio se ogromni svod kamene pećine. Planinar je prema svodu i pećini kao maleni neznatni mravac. Malo iza toga dolazi se k slovenskom planinskom svratištu, Aljažev domu, vlasništvu slovenskoga planinskoga društva. Kuća je sagradjena na visini od 997 metara. Od Mojstrana ima tri sata hoda, ali put nije naporan, jer je uspon postepen. Kuća je obskrbljena svim, što se treba, a

uredjena je i za spavanje. Pred kućom je izvor bistre vode. Prekrasan je pogled, što se pruža planinaru na jug prema Triglavu. Okomito golo stijenje sa triglavskim vrhuncima, na lijevo visoki vrhunci Zmira (2393) i Begunskoga vrha (2461), na desno klanac Luknja (1758), kroz koji proviruje gorje Trente. Slika je upravo čarna, a dojam veličanstven, kad se o pećine počne osijevati jutarnje sunce.

Put iz Aljaževa doma na Triglav dosta je naporan; vode dva puta, jedan njemačkoga planinskoga društva, drugi slovenskoga nazvan Tominškov pot. I jedan je i drugi naporan. Išao sam njemačkim putem preko Praga (1580) na visočinu Kredarice (2541). Najprvo se ide gorskom uvalom, koja se je proširila kao visoka ravan. Strmina započinje istom kod svršetka uvale, kad valja prijeći na lijevu stranu ispod okomitih triglavskih pećina. Na Pragu treba prelaziti i okomite pećine, pri čem su u pećine učvršćene željezne šipke, o koje se planinar hvata. Stupati valja oprezno, a na cijelom putu valja paziti na kamenje, koje se lahko nogom odvaljuje, pa može padom raniti one planinare, koji idu ostraga. Kad se svrši penjanje uz stijene, dolazi se na kamenjak, odron, uz koji valja osobitim oprezom stupati. Dok se i to prijedje, dolazi se na visoku ravan, punu ogromnih pećina. Sve je to razbacano, uzduž i popreko, baš kao da su se u prastaro doba divovi sa vrha Triglava nabacivali. Stijene pećina su ispucale, a u udubinama ima snijega. Pukotine su dosta velike, te se kod stupanja mora gdjekoji preskočiti. Za malo vremena vidi se s lijeve strane njemačka planinska kuća »Deschmans-Haus« (2332). Slavenski je planinar neće obaći, nego će sveudilj dalje prema Triglavu. U to se dolazi na sniježnu poljanu, u koju svršava Triglavski ledenjak. Stupati valja oprezno, korak za korakom, za svaki slučaj dobro je ponijeti i cepin, ako je snijeg smrznut da se mogu stopala usjeći. Za kratko spaja se put s onim, što vodi na »Dežmanovu« kuću i na Kot, a u to nas eto već i pred slovenskom planinskrom kućom na Kredarici. Iz Aljaževa doma doći će dobar planinar na Kredaricu za 5 sati.

Planinska kuća na Kredarici (2515) sjajno je poskrbljena svim. U prizemlju je kuhinja, gostionska soba i soba za spavanje muškaraca, na tavanu je soba za spavanje ženskih. Kreveti su izvrsni, pa će se umoran planinar sjajno snom okrijepiti. U kući je poskrbljeno za sve. Ima konzerva svih vrsti, vina, piva, cigara i razglednica. Ja sam dobio svaki put friške govedje pržolice. U kući je čuvar sa ženom. Ljudi su marni i uslužni, odma će pripraviti sve, što komu treba. Za friško meso poskrbio se je čuvar u jeftinu ledenjaku; udubio je naime lopatom rupu u triglavskom ledenjaku, pa je u nj spremio meso. Izvrsna spremna.

Kad se je planinar okrijepio i odmorio u gostoljubivom slovenskom domu, spremit će se na vrh starca Triglava. Iz planinske kuće na vrh velikoga Triglava ima dobar sat hoda. Uspon je nešto naporniji. Najprije se uspinje na mali Triglav, južni vrh Triglava (2725), iz njega se spušta, i nakon što se je prešao uski hrbat, koji oba vrhunca spaja, uspinje se na veliki Triglav 2863 metara visok. Uspon, dok ide u visinu kamenim stijenama, osiguran je željeznim šipkama, a stopala su usječena u kamenje. Hrbat je osiguran željeznim užetom. Oprezni

planinar lahko će sve proći i bez svake pogibli. Na vrhu velikoga Triglava ima željezna kućica, koju je stavio vrli župnik Aljaž iz Dovja; u njoj je spremljena spomen-knjiga, u koju se planinari upisuju, a iz nutra je naslikana panorama tako, da se planinar lahko snalazi i zna za svaku gorsku kosu i vrh. Izgled je sa vrha prekrasan. Kuda oko skreće, sve goli vrhunci, a u dolu zelenilo. Vidi se u dolini Vrata Aljažev dom, gore na visočini »Deschmans-Haus«, pa s juga »Maria Teresien Hütte«, a dalekozorom a u Velopolju »Vodnikova koča«, slovenska planinska kuća. Tik pred Triglavom ponosno stoji slovenska planinska kuća na Kredarici. Oblaci izgledaju kao vodene pare, prebacuju se iz vrha na vrh, kupe se i rastavljaju. Veličanstvena se je priroda istaknula u svoj svojoj krasoti. Oko se teško otimlje svim tim krasotama i planinar se teška srca rastaje od tolike prirodne krasote. Bajni su pogledi na dolinu Vrata, na Kot, na Krmu, na Velopolje, Bohinj, sedam jezera, na Trentu, na Mangart i Koruško gorje; ne znaš, što bi prije razgledao, čemu se više divio. Kažu, da se pri bistrom vremenu vide Mljetci i Udine; ja nisam imao sreću uhvatiti tako bistro vrijeme. Silaziti je gore nego uzlaziti, mora se oprezno paziti na stupaj, da se nogu neomakne u koji ponor. Ispod triglavskoga ledenjaka bruji neprestano, kao da cijela rijeka teče.

Nakon valjana odmora i prospavanja u planinskoj kući valja misliti na silaženje. Može se putevima, koje sam opisao, a može se u Mojstranu još i trećim putem kroz »Krmu«. Zatim se može sici preko Velopolja, te preko sedam jezera na Bohinjsko jezero, a odanle novom željeznicom preko Jesenica u Ljubljani. Silazio sam preko Velopolja na Bohinjsku Bistrigu. Put je prekrasan i romantičan. Pogled iz Velopolja (1693) na Triglav i ostalo gorje upravo je veličanstven. Iz Velopolja vodi put u visini strmine Tošca (2275). Tu će planinar ubrati obilje runolista, čitava cvjetna poljana runolista. Nakon strma silaza i prelaza na desni hrbat ogranača Tošca dolazi se na visoravan sa sočnim livadama, na kojima se timari prekrasno blago. Tu će planinar dobiti uvijek svježega krépkoga alpinskoga mlijeka. Iz visoravn srušta se put u Srednju Vas i Bohinjsku Bistrigu, u kojoj je stanica nove željeznice iz Celovca u Trst. Sa Triglavsko planinske kuće na Kredarici do Srednje Vasi ima 7 sati hoda, odavle u Bohinjsku Bistrigu još jedan sat.

Iz Zagreba na Triglav i natrag može se lahko u tri dana; tko ima malo vremena, može poći u subotu po podne, a vratiti se u utorak u jutro.

## Društvene vijesti.

— **Umroš:** Andrija Smodek, vijećnik banskoga stola, prerevan i odličan član našega društva, tražeći teškoj svojoj bolesti i u Gracu bezuspješno lijek, umre nam skorih dana na suznu žalost dragoj obitelji, kojoj bijaše vanredno požrtvovan otac kao i društvu mio i za narav uvijek jednako zanesen prijatelj. Haran mu bio spomen i lahka gruda, koja ga prikriva.

Ivan Pećinovský, dugotrajni član našega društva, podje tragičnom smrću skoro za našim Andrijom. Dobro srce pokojnikovo i besavjesnost nekih tobožnih mu prijatelja nagne nam toga dobroga člana u smrt na tešku tugu jadnice udovice i mile dječice pokojnikove. Lahka mu zemљa.

— **Novi put na Stubičke Toplice.** Već bi spomenuto u zadnjem ovogodišnjem broju „Planinara“, da je novi put na Stubicu malone prokrčen. Sad možemo javiti, da je put u Stubicu sasvim dovršen, prokrčan, izradjen, crvenilom markiran, kilometrinom na stablima označen, da je na tom putu pet vrela u kamen i na gvozdenu cijev izdjelano, da su dovlje velike dvogube brvi preko gorskoga potoka, Vidaka sastavljeni. Jedna brv, 7. m. duga, vodi kod 7:380 km. preko toga potoka, a druga dva kilometra niže prve brvi na mjestu, gdje se dva gorska kolnika „Videčki put“ i „Duga ulica“, sastaju. Društveni predsjednik pregleda taj put uputiv se 18. studenoga sa tajnikom iz Zagreba pješice na Sljeme, a odavle do Stubičkih Toplica.

Kilometrina toga puta počima nad vrtom gradske sljemenske kuće, gdje put ? taj ulazi u goru.

U sjednici, u kojoj je upravni odbor likvidirao dosadanji izdatak za prokrčivanje toga puta iznosom od 899 kr. 60 fil., iznese odbor punu zapisničku zahvalu u prvom redu tehničkomu savjetniku Aug. pl. Pisačiću, koji je na zamolbu društvenoga našega predsjednika i zastupajući kr. vladni kult. tehnički odsjek odlučnom svojom inicijativom učinio, da je put danas gotov. Uz to izrečena bi zahvala Josipu Altermannu, tehničkom pristavu kr. zem. vlade, koji je prema uputi savjetnika sav put trasirao pa još i tehnički nacrt puta toga za društvo izradio uz opis, što ga u ovom broju »Planinara« iznašamo.

Još će se imati s proljeća na topičkoj strani podignuti na dva tri razkrižja putokazni stupovi pa onda put predati javnosti.

— **Za gradnju hotela na Sljemenu** izabran je u istoj sjednici pod predsjedništvom grofa Miroslava Kulmera privremeni odbor ad hoc, koji će imati prediti javnu konferenciju, u kojoj bi se stalni širi odbor za gradnju hotela odbrao. Društvo naše već ima krasno zemljiste na Sljemenu za hotel, valja sada tehničku i financijalnu stranu potpuno fiksirati — donekle već jest — pa se onda može pristupiti gradnji.

## Književne vijesti.

— »Ljubljanski planinski vestnik« donosi u ovogodišnjem broju 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ove članke: 1. Goram in hribom skozi život (konac), piše Klodić-Sabadolski; 2. Zgradba in geološka zgodovina Savinskih ali Kamničkih planin, od Seidl. Na zapatoku, od Trentara; 4. Okna v planinah, od dr. Švigelja. 5. Suhi Plaz Škrlatica (2643 m.) od dr. Švigelja. 6. V Bohinj. 7. Kranjska Sibirija, od Lavtižara. 8. Trnovska planota, od Čibeja. 9. Iz Novega mesta

v Sarajevo na kolesu, od Ljubiča. 10. Mrzla Gora (u Savinskim planinama 2208.), od Švigelja. 11. Sledovi ledniške dobe pri Tolminu, od Seidla.

— »Österreichische Touristen-Zeitung« donosi u br. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. ove godine ove članke: 1. Vom Rhätikon über Berg und Tal zum Matterhorn, od Gelbera. 2. Turen in den Tannheimer Bergen, od Fleischmanna. 3. Vulkanausbrüche und Erdbebenkatastrophen, od Hoernesa. 4. Ausflug ins Josemitetal und zu den Riesenbäumen (u Meksiki), od Trömela. 5. Sterzing und die Wilde Kreuzspitze (u Tirolskoj, 3135 m.) 6. Der König des Toten gebirges, od Rabela. 7. Auf den Grossen Pyhrgas (2244 m. nad Admontom) od Eckschlagera. 8 In den Wänden des Pisciaduseeturms (2882 m.) od Thiela. 9. Die Südseite der Hohen Tauern, od Rabla. 10. Der hohe Göll im Lande Salzburg, od Chlebowskoga. 11. Der Triglav (2865 m.), od Eckschlagera. 12. Die Eroberung des Wienerwaldes, od Rabela. 13. Die Plitvicer Kataraktseen, od Eckschlagera. 14. Das Stodergebiet (u Salzburškoj), od Haasea. 15. Die Drei torspitzgruppe im Wetterstein (na bavarsko austr. medji), od Fleischmann. 16. In Bosnien und der Hercegovina, od Schawerde. 17. Eine Wanderung über Grasberge, od Grundlacha. 18. Im österreichischen Rheingau, od Nägela. 19. Lofer und seine Berge (u Salzburškoj), od Fetzera.

— *Österreichische Alpenzeitung* ima u ovogodišnjim brojevima od 708—721. ove članke: 1. Zum Problem des alpinen Stiels, od Prodinger. 2. Moriz o. Dèchys Kaukasuswerk, od Wödla. 3. Neues und Altes aus der hohen Tátra, od Martina. 4. Die Ostwand der Cima dei Preti (u ampezzalskim Dolomitima), od Reinla. 5. Grandes Jorasses (4205 m.) und Periades (u švicarskim Alpama), od Hahna. 6. Aus den Bergen des Unterengadins, od Cranza. 7. Eine Glockner-fahrt, od Weitzenböcka. 8. Die erste Begehung des Patterial-Südwestgrates, od Pfannla. 9. Aus dem Säntisgebiet (u Švicarskoj), od Pichla. 10. Auf Roches de la Muzelle und Pic d' Olan (u južnoj Francuskoj), od Bergmanna. 11. Die Nordwand des Hochstadls in den Lienzer Dolomiten, od Königa.

— Časopis Turistu u Pragu donosi nam u ovogodišnjem broju 4—11. ove rasprave i članke: 1. Svatopluk Čech kao turista od Panýreka. 2. Crte iz Kalifornije od Daneša. 3. Ze slovenského vychodu od Podhajskya. 4. Sa moravskoga krasa od Stranáka. 5. Na Sedlčansku (kulturno povjesne vijesti o gradu českem Sedlčanu) od Miloša Vystyda. 6. Nova narodnosna karta Česke od Suhaneka. 7. Iz kraja Frankopana od Panýreka. 8. Špik (u Kranjskoj) od Dvorskya 9. Jimramov (u Českoj) od Prosika.

— Alpský Věstník ima u 8. broju osmoga godišta i 1. br. devetoga godišta ove članke: 1. Visina gora, sedala i vrhova u savinskim Alpama. 2. Jezero (u savinskim Alpama) od Chodounskyja. 3. Po cestama malo znamen (opisuje se Prisojnik i Verdama Polica u Kranjskim Alpama), od Dvorskýja.

— Pod naslovom »Die Hohe Tatra« izadje u šestom izdanju ove godine u Berlinu knjiga, što ju napisa dr. A. Otto. Knjiga ima 239 stranica sa pet karata, a stoji 3 marke. U Griebens Reiseführer kao sveska 45.) Knjiga ta

ima planinarsko-historijsku i kulturnu važnost, jer nas poučaje o svim uzlazima na Tatre, koji su do danas poznati.

— Kod Hartlebena u Beču izašla je ove godine knjiga od dr. Neufelda i Pojmana: *Illustrierter Führer durch Bosnien und die Herzegovina*; ima 113 stranica, stoji 3 marke.

— U Parizu kod Colina izašla je ove godine ilustrovana knjiga: *Les tremblements de terre*, ima 475 stranica, stoji 12 franaka, pisac je De Montessus de Ballore.

— *Illustrierter Führer an der nördlichen Adria* od Rabela naslov je knjizi izašloj ove godine u Beču kod Hartlebena; stoji 6 maraka,

Od A. Strucka izadje kod Hartlebena u Beču ove godine u 4. sv. »Zur Kunde der Balkanhalbinsel« ilustrovana monografija od 83 stranice pod naslovom: *Makedonische Fahrten*, u kojoj se poluotok Halkidike opisuje.

— U časopisu »Globus« u sv. 89. od ove godine opisa Perko pećinu: *Die Riesengrotte bei Triest Općina*.

— U Jeni izadje ove godine knjiga, koja se bavi problemom, da je sjeverni stožer pradomovina čovjeka. Knjiga, koja stoji 5 maraka, ima naslov: *Biederkapp, der Nordpol als Völkerheimat nach den Ergebnissen der prähistorischen, etymologischen und naturwissenschaftlichen so wie insbesondere der Veda — und Avesta — Forschungen Tilaks dargestellt*.

— U poznatim »Woerls Reisebücher« izadje ove godine u Leipcigu knjiga: *Illustrierter Führer durch Bukarest und Rumänien* od Karl Th. G. Langea. Stoji 1 marku.

— U časopisu *Globus* svesci 90. (13—14) ima od Kirchsteina zanimiva rasprava: *Höhlenkunde und Karstphenomene*.

## Planinarske prometne vijesti.

— Naše bratsko slovensko društvo otvorilo je opet dva nova puta na Jalovec te ih predalo javnosti 26. kolovoza ove godine. Jalovec je iza Triglava u julskim Alpama najviši i najgorostasniji vrh; ima mu 2655 m. visine. Jedan put vodi iz Gornje Trente preko trenske planine na Jalovec, a drugi iz Koritnice kroz Škrbinicu (medju Pelcem i malim Ozebnikom). Tako je podjedno spojena Gornja Trenta sa Koritnicom.

Na ova dva puta postade Jalovec pristupan; nu svakako se valja na nj spremati kao na Triglav. Bez vodiča ne valja poći.

— Na novo je markiralo slovensko planinarsko društvo put iz Postojne do Črne Jame; to je put od male ure. Od Črne Jame do Pivke Jame ima dobar četvrt sata. U postojnskoj okolici to je jedan od najljepših puta.

— Kamnička podružnica u Kranjskoj predade 12. kolovoza ove godine svoju novu planinsku kuću javnosti pod imenom Kamniška koča (1900 m.).

Ta kuća, gradjena od drva, ima 12 postelja. Od Kamnika ima do kuće 5—6 sati lahka hoda. Put vodi kroz bistričku dolinu do izvora brze Bistrice, a onda Jermanskim rubom. Može se i sa druge strane Logarskom dolinom do znamenitoga slapa pod Rinku, pa odavle okrešelskom planinom.

Nova ta kuća bit će planinaru središnje ishodište za putove u Savinske planine, jer će se odavle moći pod Grintovcem pa preko Češke kuće spustiti na Korušku do Jezerskoga, a opet i na Planjavu, na Ostricu i do Kocbekove kuće pod Ostricu.

— Na Bledu kranjskom novu je gostionu »Zlatorog« otvorio Ivan Russ. Na znanje našim planinarima.

### Planinske kuće slovenskoga planinarskoga društva

u Ljubljani jesu ove:

1. Kadilnikova kuća na Golici (1836 m.), pristupa se sa stanice Jesenice (njem. Assling) u Karavankama (Vidi: »Planinar« god. 1904. strana 80.).
2. Tomčeva kuća pod Begmešicom u Karavankama, dolazi se sa stanice Lešče-Bled.
3. Aljažev dom pod Triglavom, na Vratima, najbliža stanica Dovje (Lengenfeld) (Vidi: »Planinar« god. 1904. strana 80.).
4. Triglavská kuća na Kredarici (2545 m.), sat pod Triglavom.
5. Vodnikova kuća na Velopolju pod Triglavom 1800 m. visoka, najbliže sa Bohina.
6. Oroženova kuća (1845 m.) pod visom Črna prst, zgodna sa Bohinske Bistrice.
7. Česka kuća (1600 m.) pod Grintovcem (2558 m.) na Ravnima u Korutanskoj, pristupa se sa Jezerskoga.
8. Kamniška kuća na kamničkom sedlu (1884 m.); dolazi se iz Toplica kamničkih, koje leže 23 km. sjevero-zapadno od Ljubljane, ili iz Lozarske doline u Štajerskoj.
9. Kocbekova kuća (1770 m.) pod Ojstricom (2349 m.) u savinskim Alpama.
10. Lučka kuća (1600 m.) u savinskim Alpama.
11. Hansenbichlerova kuća na Mrzlici (1051 m.), uzlazi se sa stanice Trbovlja ili Hrasnika u savinskim Alpama.
12. Gornjegradska kuća na planini Menina u savenskim Alpama.

13. Kuća na Lisci (947 m.), najbliži pristup iz Sevnice (Lichtenwald) u Štajerskoj (Vidi: »Planinar« god. 1903. str. 94.)

Kuće: Aljažev dom, Triglavска kuća, Vodnikova kuća, Oroženova kuća, Česka kuća i Kamniška kuća su potpuno gospodarstveno uređene, dočim su ostale kuće nočišta samo.

## Oglas i molba.

Dogadjalo se opetovano, da dangube na Sljemenu štete prave režuć stolove i oglase društvene te odnašajući putokaza, flaša i kupica. Lugari ne mogu na sve svagda pripaziti, pa se zato u interesu društva što uljudnije umoljavaju svi članovi društva i p. n. publika, da pripazi na takove dangube pa da ih prijave, ili da im se brevi manu zaslužena pravica otkroji.

Još se umoljavaju sva p. n. gg. članovi, da svagda nose na Sljeme svoju godišnju namiru (kao izkaznicu), jer lugar imade nalog, da brani pristup u društvene prostorije nečlanima, koji bi često zapremali sobe, za koje tek članovi plaćaju.

Za noćenje na Sljemenu plaća član društva po 30 novčića, n e č l a n 1 for. Jedni i drugi imadu kod društvenoga blagajnika g. Exnera urara i draguljara u Petrinjskoj ulici prije potražiti pristupnicu.

Za dvorbu nagradjivati će članovi lugara i kuharicu primjereno po volji, n e č l a n o v i moraju plaćati barem po 5 novč., ako od lugara zatraže za stol podvorbnu sa društvenim inventarom, za koji je društvo ove godine opet već izdalо do 200 K.

Uprava hrv. planinarskog društva.

## Natječaj.

Hrv. planinarsko društvo traži stručnjaka, koji bi bio voljan uz svaku primjerenu nagradu sastaviti panoramu obzorja zagrebačkoga. Usmenu ili pismenu ponudu prima tajnik ili predsjednik društva

Miroslav grof K u l m e r.

**Sadržaj:** Gradina Vukšić. Opisuje Grgo Petković iz Kotara u Dalmaciji. — Žepče. Piše Rudolf barun Maldini Wildenhainski. — Tehnički opis novog sljemenskog puta od Sljemena prema Stubičkim toplicama. Ocrtao inžinirski pristav Josip Altermann. — Uspon na Triglav. Pribilježio Ivan Ancel. — Društvene vijesti. — Književne vijesti. — Planinarske prometne vijesti. — Oglas i molba. — Natječaj